

Gudmund Bruun prestur

Fyrestur, sum David Johannesen, sóknarprestur í Vágum, heldt um Gudmund Bruun á mentanarløtu í Miðvágs skúla seinasta sunnudag

18. august 1991 vóru hundrad ár liðin síðan Gudmund Bruun, próstur og skald varð borin í heim. Í hesum sambandi stóð grein í Dimmalætting, sum Pól á Kletti, blaðmaður, hevði skrivað. Hon bygd á samrøðu, sum Pól á Kletti hevði við Eivind Vilhelm, vara-biskup. Mín fyrestur byggir fyrri tað mesta á hesa grein.

Gudmund Bruun varð føddur í Jansagerði í Miðvági 18. august 1891. Forældur hansara vóru táverandi sóknarprestur í Vágum, Emil Bruun og konan, Dora Topp. Gudmund vaks upp í Miðvági og í Havn, í Sandagerði, har Emil, faðir, varð starvseinn. Emil Bruun, var prestur í 3 ár í Vágum, og 6 ár í Havn. So fluttu tey niður til Hasle á Bornholm at búgva, har faðir fekk prestastarv. Í 1903 fekk Emil Bruun prestastarv við Kristianskirkjuna í Keypmannahavn. Emil Bruun var ein nógv avhildin prestur og ein dugnaligur predikantur. Hetta skrivar Mikkjal á Ryggi í Miðvágs søgu. Emil gav prædikur út, og eru lestrar hansara eisini lissir í Vágum.

Gudmund gloymdi ongatíð Føroyar. Hann hevði kærleika til hetta land, og kendi hann seg sum føroying. Hann tók preliminarprógvi í 1907, og í 1909 tók hann studentsprógvi á Borgardyskolen í Helsingfors. Hann var saman við føroyskum studentum, og stovnaði hann saman við øðrum hitt føroyska Studentafelagið í 1910. Á sumri í 1915 tók hann gudfrøðisligt embætisprógvi framúr góðum úrsliti. Ynski hansara var at koma heim til Føroyar at verða prestur. Men so varð ikki. Hann fekk hjálpprestastarv við Trinitatis kirkju í Keypmannahavn. Og hann varð prestvígður í Frúrikirku 16.

september 1916, av Harald Ostenfeld, Sælands biskupi. Sama ár giftist hann við Edel Fenger Ehrenreich, fødd 7. desember 1888.

Í 1917 varð hann fyrribils settur sóknarprestur í Vágum og í Eysturoy. Hann var settur í eitt hálvt ár, við tað at tað var prestaloysi á hesum stovnum.

Longu 28. november 1915 stovnaði hann St. Ólavs føroyska kirkjulið í Keypmannahavn, sum hann í trúfesti røkti í meir enn 40 ár. Í 1918 gjørdist Gudmund sóknarprestur í Svallurup á Sælandi. Og í 1923 fekk hann kall sum sóknarprestur í Hesselager á Fjóni og síðan 1931 og til hann doyði var hann eisini próstur í Gudme-Vinding Herreder. Eisini vórðu honum litið mong álitisstør.

Alt, sum hann fekk við varð væl umsitandi og væl úr hondum greitt. Føroyingar heiðraðu Gudmund við at gera hann til heiðurslir í Studentafelagnum í 1935, og í Føroyingafelagnum í 1947. Kongur heiðraði hann við riddarakrossinum í 1941. Gudmund Bruun var eisini skald. Hann yrkti nógvar sálmar og fosturlandssangir. Og haraftrat týddi hann ein hóp av sálmunum til føroyskt. Mangir av hansara sálmunum og týðingum standa í Sálmarbók okkara. Á 1916 gav hann út »Føroyskar Kirkjúsálmar«. Og í 1939 gav hann út »Vallaraljóða«. Hann skrivaði bæði í Varðanum, Kirkjutíðindum og í Öyggiaskeggja. Hann skrivaði í Útseta og »Kirke og Folk«.

Hann skrivaði eisini greinina um Føroya Kirkju í tvíbindsverkinum, »Føroyar«, sum Dansk-Færøsk samfund gav út í 1957. Í 1968 komu út prædikur, týddar av Axel Tórgaard, prestir. Prædikurnar eru týddar eftir hondskrivaðari bók, sum Heini Jeensen á Ryggi við

familju eigur.

Teir, sum kendu Gudmund siga, at hann var eitt ómetaliga gott, vinsælt, og fyrkomandi menniskja. Og hann var hugnaligur at skifta orð við. Hóast hann ikki var føroyingur, so kendi hann seg sum føroying. Tað vitna bókmentaligu avrik hansara um. Gudmund Bruun greiðir sjálvur frá í einum minningarriti, hvussu tað bar til, at hann tók á seg arbeiði millum føroyingar niðri í Danmark. Hann sigur sjálvur, at tá sluppurnar um heystið komu til Keypmannahavnar at selja fisk, plagdi hann at vitja umborð og tosa við menninar og veita teimum ein beina. Hann plagdi eisini at vísa sjómönnum runt í býnum. Hann fór við teimum á Tjóðminnisavnið at vísa teimum teir føroysku forn lutirnar.

Teir føroyingar, sum komu til Keypmannahavnar høvdu ein kristiligan førning, sum tað galt um at varðveita og fjálga um. Her gjørdi Gudmund eitt stórt arbeiði bæði í tí andliga og í tí tímiliga. Hann hjálpti teimum, at varðveita kristna siðarvin, so teir kundu hava nakað at byggja á, tá teir komu heim aftur til Føroyar.

Gudmund talar um tað rák og ta mentan, sum gjørdi seg galdandi í Keypmannahavn tá. Her hugsar hann um Brandesiansismuna. Hetta var ein rørsla, sum vendi sær móti kirkju og kristindómi yvirhøvur. Gudmund vildi verja teir føroyingar, sum komu niður at lesa, móti slíkum ateistiskum hugsunnarhátti. Teir føroyingar, sum komu niður høvdu eina kristna trúgv, sum barlast. Og galt tað um at varðveita hesa góðu barlast. Tað var tað, Gudmund royndi at gera í felagslívnum og við gudstænastum yvirhøvur. Tað vóru soleiðis

vandar, sum lærdu, og sum hóttu at taka gudstrúna frá teimum lesandi.

Gudmund Bruun sigur sjálvur, at endamálið við gudstænastunum var at varðveita tað sáð, sum var lagt niður í føroyingar heimanífrá - og at fáa tað at nørast og vaksa. Prædikurnar vórðu frá fyrstu tíð - líka frá 1915 - hildnar á føroyskum. Og var tað soleiðis forknugt at hoyra prædikur á føroyskum. Tað styrkti um samanhaldið og tjóðskaparkensluna. At vit ikki bara eru eitt fólk við egnari mentan, men eisini við egnum máli.

St. Ólavs føroyska kirkjulið helt fyrst gudstænastur í Abel Kathrinu kirkju í Keypmannahavn. Í 1923 flutti kirkjuliðið í Nikolaj kirkju, og í 1939 varð flutt í Mariukirkju, har Emil Joensen var prestur. Og uppfatur seinni varð flutt í Vartovkirkju. Og har varð hildið á líka til Gudmund andaðist í 1956.

Gudmund Bruun helt føroyska gudstænastu eina ferð um mánaðin, og tað var altíð um kvöldið, tí hann sjálvur skuldi hava gudstænastu í Hesselager fyrrapart. Undir krígnum vóru nógvir føroyingar niðri, og var samanhaldið sera gott.

Gudmund var altíð sera væl fyrireikaður, tá hann kom á prædikustólin. Prædikurnar, hann helt fyrri føroyingum í Keypmannahavn eru útgevinar undir Heitinum: Ljósið rann av kærleiks runni.

Sum sagt var tað forkunnugt fyrri føroyingar at hoyra prædikur á móðurmálinum. Teir vóru jú vanir at hoyra danskar prestar í Føroyum - í hvussu so er, fyrri tað mesta. Seinni komu føroyskir lestrar eftir Jákup Dahl prósti út. Tá vórðu eisini føroyskir lestrar at hoyra í føroyskum kirjum. Tó hevði onkur føroyskur

David Johannesen, sóknarprestur í Miðvági Mynd: Jens Kristian Vang

prestur prædikað á føroyskum fyrri tað.

Teir, sum kendu Gudmund, siga, at hann fylgdi væl við føroyingunum í Keypmannahavn. Serliga væl fylgdi hann við gudfrøðingunum. Og tá teir vórðu prestvígdir, plagdi hann at senda teimum bønina hjá Frans úr Assissi. Hon var skrivað við hansara vøkr hondschrift. Gudmund hevði sjálvur týtt hesa bøn til føroyskt. Teir, sum hjálptu til í kirkjuliga arbeiðnum vóru Tróndur Olsen, Emil Joensen, prestur og Janus Øssurson, kórdeknur. Gudmund kom til Keypmannahavnar og tók lut í felagslívnum altíð tá tað bar til. Hann kom javnan í Føroyingafelagið og hini feløgini. Ferðamustøðurnar vóru ikki so góðar tá í tíðini. Gudmund Bruun vildi ikki, at føroyska kirkjufólk í Keypmannahavn skuldi verða ein serflokkur. Hann vildi, at tann kristiliga førningurin, tey fingi í kirkjunni, skuldi »smitta av« í tí verðsliga lívinum í arbeiði, verki og gerandisdegi.

Gudmund Bruun umyrkti svenska Sálmin Fedranna kirkja. Hann gjørdi hann til ein føroyskan sálmin, har tað tjóðskaparliga týðuliga kemur fram. Hann talar um Keltiskar kristmenn, frsku munkarnar. Hann talar um Ólav hin Heilaga, og Sigmund. Sálmin stóð í Kirkjutíðindi í 1937, sama ár, Skúvoyar kirkja varð vígd. Gudmund var sjálvur við til vígsluna. Skúvoy er jú Føroya elsta kirkjulið. Har bygd Sigmundur fyrstu kirkjuna.

Eg haldi sjálvur, at sálmin, Eg fáttækur snúgvimær, faðir, er ein av teim mest evangelisku sálmunum, vit eiga. Hesin sálmin talar um ta eyðmýkt, sum eigur at eyðkenna ein kristnan, tá hann stendur fyrri

andliti Guds. Hesin sálmin er ein megnar sálmin.

Vit kunna eisini nevna føðilandsangin, Norrøna Mál. Ein sera vakur og góður sangur, sum verður nógv sungin.

Fyrsta sunnudag í advent, 2. desember 1956, helt Gudmund Bruun, próstur gudstænastu sum vanligt í Hesselager kirkju. Og um kvöldið fór hann til Keypmannahavnar, tí hann skuldi fyrrapart mánaðag, 3. desember, fara til Kong, at takka fyrri Riddarakrossin av fyrsta stigi, sum hann hevði fingið stutt framanundan.

Eftir vitjanina hjá kongi fór hann at vitja bróður sín, Sigurd, í Ny Kongensgøtu. Stutt eftir at hann var komin inn um gáttina, gjørdist hann sjúkur og varð fluttur rá Kommunehospitalið, men longu áðrenn hann var komin á Sjúkrahúsið, doyði hann. Hjartað var steðgað.

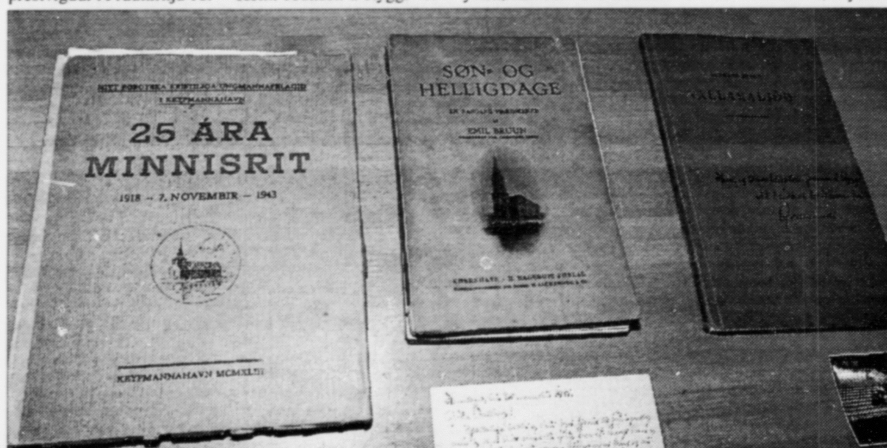
Í minnisgrein um Gudmund í Kirkjutíðindum sigur Janus Øssurson, kórdeknur, at tað frættist skjótt um Keypmannahavn, at hann var deyður. Sorgarboðini komu óvæntað. Hann hevði stutt áðrenn verið við til 75 ára veitslu Føroyingafelags og hildið gudstænastu í Vartov kirkju.

Eisini í Hesselager var Gudmund væl umtøktur. Og tey syrgdu eisini henda mæta mann.

Janus Øssurson sigur um Gudmund, at hann sum embætismaður átti mekt og mæti, men var samstundis hjartagóður og vinsælur; og fólk høvdu altíð á honum.

Ein stórur maður var farin. Og hóast ikki føroyingur, kendi hann seg sum føroying. Og verða skrivliga avrik hansara standandi sum varðar um ein merkismann!

David Johannesen, sóknarprestur

Skrivað tilfar, sum Gudmund Bruun lat eftir seg í Miðvági. Mynd: Jens Kristian Vang